

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติ ส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ.

อ.พ. 6/2564 การประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง

อ.พ. 6/2564

การประชุมร่วมกันของรัฐสภา
สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
~~โทร. 0 2244 2070-2~~
โทร. 0 2242 5900 ต่อ 5730, 5740, 5750

ร่างพระราชบัญญัติ
ส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ.
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณา (อ.พ.) นี้ จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ร่างพระราชบัญญัติ ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ พระราชกำหนด ญัตติ หรือหนังสือสัญญา ระหว่างประเทศ ที่เข้าสู่การประชุมของสภาผู้แทนราษฎร และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล สถิติ ข้อเท็จจริง บทความทางวิชาการ และ/หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกรัฐสภา กรรมการ และบุคคลในวงงานรัฐสภา ใช้ในการประกอบการพิจารณา ตลอดจนเป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับผู้สนใจทั่วไป

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้รับผิดชอบ

นายมานิช อินทนิม

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

นางมาลินี คงรื่น

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการวิชาการ 3

ผู้จัดทำและรับผิดชอบ

นายณัฐพล ยิ่งกล้า

นิติกรชำนาญการพิเศษ

นายสุรียา ช้องเสนาะ

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

นางโสธรญา วิกสุวรรณ

วิทยากรปฏิบัติการ

นางมัลลิกา สมบัติศิริ

เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส

นางสาวเมษณีญา สวนทรัพย์

เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส

นางสาวอัชฌา ไตรมาลัย

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

นางสาวภาวภา วาสนา

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

นางสาวพรพรรณ เสวกวิหารี

เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน

กันยายน 2564

บทสรุปสำหรับสมาชิกวุฒิสภา

โดยที่มาตรา 54 วรรคสาม ประกอบกับมาตรา 258 จ. ด้านการศึกษา (4) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษา โดยสร้างโอกาสให้ผู้ซึ่งอยู่ในวัยเรียนแต่ไม่ได้รับการศึกษา ในโรงเรียน หรือผู้ซึ่งพ้นวัยที่จะศึกษาในโรงเรียนหรืออยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือทุรกันดาร มีโอกาสเรียนรู้และเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึงและพัฒนาศักยภาพ ทักษะ ความเชี่ยวชาญได้ตามความถนัด สมควรปรับปรุง การจัดการเรียนรู้และปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยจัดการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

คณะรัฐมนตรีจึงเสนอร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ซึ่งเป็นการยกเลิกพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์ ในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย รู้จักสิทธิควบคู่กับหน้าที่และความรับผิดชอบ ภูมิใจและตระหนักในความสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ รู้จักความพอเพียง มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ใฝ่เรียนรู้ มีความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง มีคุณธรรม และมีความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งมีสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างผาสุกกับเพื่อให้บุคคลมีทักษะการเรียนรู้ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิตที่สอดคล้องและเท่าทันพัฒนาการของโลกและมีโอกาสพัฒนาหรือเพิ่มพูนทักษะ ของตนให้สูงขึ้นหรือปรับเปลี่ยนทักษะของตนตามความถนัดหรือความจำเป็น อันสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ที่เน้นถึงการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการทางสังคมอย่างทั่วถึง กระจายบริการทางสังคมที่มีคุณภาพให้แก่ ประชาชนทุกกลุ่ม โดยพัฒนาคุณภาพการให้บริการทางสังคมให้มีคุณภาพในทุกพื้นที่ และทุกกลุ่มสามารถ เข้าถึงบริการดังกล่าวได้อย่างทั่วถึง ด้วยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมการสื่อสารทางไกลมาปรับใช้ ในการให้บริการ และใช้การบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกันระหว่างหน่วยงานในเขตพื้นที่ รวมถึงสนับสนุน ให้มีความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่ร่วมกันจัดบริการทางสังคมให้แก่ ประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ และสอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศในเรื่องการปฏิรูประบบการศึกษาและ การเรียนรู้โดยรวมของประเทศ

เอกสารประกอบการพิจารณา

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับสมาชิกวุฒิสภา	ก
ส่วนที่ 1 - หลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	1-1
- สารสำคัญของร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	1-2
ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์	2-1
ส่วนที่ 3 ข้อมูลประกอบการพิจารณา	3-1
1. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์	3-1
2. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและ ความเสมอภาคทางสังคม	3-2
3. แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ด้านการศึกษา	3-3
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3-5
5. ตัวอย่างนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในต่างประเทศ	3-9
6. พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551	3-11

ส่วนที่ 1

หลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้

พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้

เหตุผล

โดยที่มาตรา 54 วรรคสาม ประกอบกับมาตรา 258 จ. ด้านการศึกษา (4) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษา โดยสร้างโอกาสให้ผู้ซึ่งอยู่ในวัยเรียนแต่ไม่ได้รับการศึกษาในโรงเรียน หรือผู้ซึ่งพ้นวัยที่จะศึกษาในโรงเรียนหรืออยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลหรือทุรกันดาร มีโอกาสเรียนรู้และเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึงและพัฒนาศักยภาพ ทักษะ ความเชี่ยวชาญได้ตามความถนัด สมควรปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยจัดการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้

พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. มีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

1. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา 1)

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ.”

2. วันใช้บังคับ (ร่างมาตรา 2)

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

3. บทยกเลิก (ร่างมาตรา 3)

มาตรา 3 ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551

บรรดาบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่ได้บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือที่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

4. บทนิยาม (ร่างมาตรา 4)

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“หน่วยจัดการเรียนรู้” หมายความว่า หน่วยส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ศูนย์การเรียนรู้ระดับตำบล ศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ ศูนย์หรือสถาบันการเรียนรู้เฉพาะด้าน หรือเฉพาะกิจการ หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่ทำหน้าที่จัดการเรียนรู้ในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้

“ภาคีเครือข่าย” หมายความว่า หน่วยงานของรัฐ หน่วยงานเอกชน ชุมชน ครอบครัว สถาบันทางศาสนา และบุคคลอื่นใด ที่ประสงค์จะจัด ร่วมจัด ส่งเสริม หรือสนับสนุนการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเรียนรู้หรือหน่วยจัดการเรียนรู้

“สถานศึกษา” หมายความว่า สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

“สถาบันพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้” หมายความว่า สถาบันพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

“กรม” หมายความว่า กรมส่งเสริมการเรียนรู้

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมส่งเสริมการเรียนรู้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

5. กำหนดวัตถุประสงค์การส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ภูมิใจและตระหนักในความสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ

การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างผาสุก (ร่างมาตรา 5)

มาตรา 5 การส่งเสริมการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย รู้จักสิทธิควบคู่กับหน้าที่และความรับผิดชอบ ภูมิใจและตระหนักในความสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รู้จักความพอเพียง มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ใฝ่เรียนรู้ มีความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง มีคุณธรรม และมีความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งมีสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างผาสุก กับเพื่อให้บุคคลมีทักษะการเรียนรู้ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิตที่สอดคล้องและเท่าทันพัฒนาการของโลกและมีโอกาสพัฒนาหรือเพิ่มพูนทักษะของตนให้สูงขึ้นหรือปรับเปลี่ยนทักษะของตนตามความถนัดหรือความจำเป็น

6. กำหนดรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้เป็นสามรูปแบบ คือ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ ทั้งนี้ อาจจัดให้มีการส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นอีกก็ได้ (ร่างมาตรา 6)

มาตรา 6 ให้กรมมีหน้าที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

- (1) การเรียนรู้ตลอดชีวิต
- (2) การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง
- (3) การเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ

นอกจากการส่งเสริมการเรียนรู้ตามวรรคหนึ่ง กรมอาจจัดให้มีการส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนได้ ทั้งนี้ ตามประกาศที่รัฐมนตรีกำหนด ประกาศดังกล่าวให้ระบุเป้าหมาย แนวทาง และวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ไว้ด้วย

7. กำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (ร่างมาตรา 7)

มาตรา 7 การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีเป้าหมายเพื่อจัดให้มีระบบกระตุ้น ชี้นำหรืออำนวยความสะดวกด้วยวิธีการใด ๆ ให้บุคคลสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองในเรื่องที่ตนสนใจหรือตามความถนัดของตน สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทุกประเภทได้ในเวลาใด ๆ ที่ตนสะดวกโดยไม่มีภาระค่าใช้จ่ายเกินสมควร และเพิ่มพูนความรู้ให้กว้างขวาง รู้เท่าทันพัฒนาการของโลกอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งนำความรู้ไปเติมเต็มชีวิตให้แก่ตนเองหรือเกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยอาจได้รับการรับรองคุณวุฒิตามความเหมาะสมด้วยก็ได้

8. กำหนดแนวทางให้กรมส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อดำเนินการจัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (ร่างมาตรา 8)

มาตรา 8 ในการจัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้กรมดำเนินการโดยคำนึงถึงแนวทาง ดังต่อไปนี้

(1) ดำเนินการโดยวิธีการใด ๆ เพื่อกระตุ้นให้บุคคลเฝ้าหาความรู้ในเรื่องที่ตนสนใจ และสร้างสมรรถนะในการเรียนรู้ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันได้ด้วยตนเองในทุกเวลา อยากรู้เท่าทัน และเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทุกประเภทได้โดยง่ายในเวลาที่เหมาะสมโดยไม่มีภาระค่าใช้จ่ายเกินสมควร

(2) จัดให้มีและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อให้บุคคลสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้โดยสะดวก โดยไม่มีข้อกำหนดหรือเงื่อนไขใด ๆ ที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้หรือมีลักษณะเป็นการไม่เกื้อหนุนให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

(3) จัดหรือส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายจัดหรือร่วมกันจัดให้บุคคลในครอบครัวและชุมชน มีนิสัยรักการอ่านหรือการเรียนรู้ รวมทั้งจัดให้มีแหล่งส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ในชุมชน

(4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ชำนาญการในภูมิปัญญาท้องถิ่นและภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

9. กำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง (ร่างมาตรา 9)

มาตรา 9 การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพ ทักษะและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านตามความถนัดของตน การประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน หรือสังคม หรือเพื่อประโยชน์แห่งความรอบรู้ของตนโดยอาจได้รับการรับรองคุณวุฒิตามความเหมาะสม

ในการจัดการเรียนรู้ตามวรรคหนึ่ง ให้มีระบบแนะแนวการเรียนและการประกอบอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ทราบล่วงหน้าหรือวางแผนให้สอดคล้องกับความถนัดของตนด้วย

10. กำหนดแนวทางให้กรมส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อดำเนินการจัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง (ร่างมาตรา 10)

มาตรา 10 ในการจัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ให้กรมดำเนินการโดยคำนึงถึงแนวทาง ดังต่อไปนี้

(1) ดำเนินการโดยวิธีการใด ๆ เพื่อกระตุ้นให้บุคคลทุกช่วงวัยทุกอาชีพเฝ้าเรียนรู้ หรือฝึกฝนในเรื่องที่ตนถนัดหรือสนใจ เพื่อการพัฒนาศักยภาพ ทักษะ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน สำหรับการประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข หรือการร่วมกันพัฒนาชุมชนของตน

(2) ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือหรือร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการดำเนินการตาม (1)

11. กำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ (ร่างมาตรา 11)

มาตรา 11 การเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับมีเป้าหมายเพื่อจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้ซึ่งอยู่ในวัยเรียนแต่ไม่ได้รับการศึกษาในโรงเรียน หรือผู้ซึ่งพ้นวัยที่จะศึกษาในโรงเรียน หรืออยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือทุรกันดาร หรือไม่มีหน่วยงานอื่นใดไปดำเนินการ เพื่อให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการเรียนรู้ตามวรรคหนึ่งต้องดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้ โดยให้ปรับอายุและระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติให้สอดคล้องกับสภาพความจำเป็นของผู้เรียน และให้นำความในมาตรา 9 วรรคสอง มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

12. กำหนดแนวทางให้กรมส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อดำเนินการจัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ (ร่างมาตรา 12)

มาตรา 12 ในการจัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ ให้กรมดำเนินการโดยคำนึงถึงแนวทาง ดังต่อไปนี้

(1) เป็นการจัดการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ซึ่งมิได้ศึกษาอยู่ในโรงเรียนไม่ว่าด้วยเหตุใด เพื่อให้ได้รับคุณวุฒิระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านสามัญศึกษาหรืออาชีวศึกษา

(2) วิธีการจัดการเรียนรู้และการจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรต้องสอดคล้องกับพัฒนาการของโลก และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความถนัดของตน ทั้งนี้ วิธีการและหลักสูตรดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กรมและสถาบันพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้ร่วมกันกำหนด

(3) การประเมินผลเพื่อให้ได้รับคุณวุฒิทางการศึกษา ให้ใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อใช้กับผู้เรียนซึ่งมีความแตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม โดยต้องไม่ใช้วิธีการทดสอบความรู้ในทางวิชาการแต่เพียงด้านเดียว

ในกรณีที่เด็กตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับเข้ารับการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับกับหน่วยจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่าผู้ปกครองตามกฎหมายดังกล่าวได้ปฏิบัติหน้าที่ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับแล้ว แต่ในการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กดังกล่าว กรมต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ หลักสูตร และระยะเวลาการเรียนให้สอดคล้องกับความจำเป็นและความต้องการของผู้เรียน โดยให้กรมและสถาบันพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้ร่วมกันออกแบบให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

13. กำหนดให้การส่งเสริมการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เป็นสิทธิของบุคคลและคณะบุคคลที่จะดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ (ร่างมาตรา 13)

มาตรา 13 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย การส่งเสริมการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เป็นสิทธิของบุคคลและคณะบุคคลที่จะดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

14. กำหนดการรับรองคุณวุฒิให้แก่ผู้เรียนเมื่อสำเร็จการศึกษา (ร่างมาตรา 14)

มาตรา 14 ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตามมาตรา 6 ให้หน่วยจัดการเรียนรู้ มีอำนาจรับรองคุณวุฒิให้แก่ผู้เรียนเมื่อสำเร็จการศึกษา โดยออกเป็นประกาศนียบัตรหรือวุฒิบัตรหรือออกหนังสือรับรองความรู้เพื่อนำไปสะสมในการได้รับการรับรองคุณวุฒิ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด

15. กำหนดระบบการเทียบระดับการศึกษา เทียบเคียงหรือเทียบโอนผลการเรียน ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ หรือสมรรถนะ และระบบนำผลการเทียบเคียงไปสะสมเพื่อใช้ประโยชน์ (ร่างมาตรา 15)

มาตรา 15 เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรมจัดให้มีระบบดังต่อไปนี้

(1) ระบบการเทียบระดับการศึกษา เทียบเคียงหรือเทียบโอนผลการเรียน ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ สมรรถนะ เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้จากรูปแบบหนึ่งไปสู่อีกรูปแบบหนึ่งตามมาตรา 6 หรือ

จากหน่วยจัดการเรียนรู้หนึ่งไปยังอีกหน่วยจัดการเรียนรู้หนึ่งหรือจากหน่วยจัดการเรียนรู้หนึ่งไปยังสถานศึกษา หรือจากสถานศึกษามายังหน่วยจัดการเรียนรู้หรือเพื่อประโยชน์ในการสะสมความรู้

(2) ระบบนำผลการเทียบเคียงตาม (1) ไปสะสมเพื่อประโยชน์ในการได้รับการรับรองคุณวุฒิ หรือเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ

ในการทำระบบดังกล่าวให้ทำร่วมกับสถาบันพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้

16. กำหนดหน้าที่และอำนาจของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ (ร่างมาตรา 16)

มาตรา 16 ให้กรมมีหน้าที่รับผิดชอบการส่งเสริมการเรียนรู้ตามมาตรา 6 และตามที่มีกฎหมายอื่น กำหนด รวมทั้งให้มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) จัดให้มี ส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาหลักสูตร โปรแกรม การเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ บรรดาที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ที่อยู่ในความรับผิดชอบของ กรม รวมทั้งนำหลักสูตร โปรแกรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หน่วยงานอื่น จัดทำไว้มาใช้ประโยชน์ได้

(2) จัดให้มี ส่งเสริม และสนับสนุนให้มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการ ส่งเสริมการเรียนรู้

(3) ร่วมมือกับภาคีเครือข่ายเพื่อจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกและแหล่งการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียน สามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ทุกรูปแบบ ทุกที่ และทุกเวลา รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบเป็นการ ทั่วไป

(4) กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการออกประกาศนียบัตร วุฒิบัตร หรือหนังสือรับรองความรู้ ให้แก่ผู้เรียนตามมาตรา 14

(5) ดำเนินการเทียบระดับการศึกษา การเทียบเคียงหรือเทียบโอนผลการเรียนตามมาตรา 15

(6) จัดทำหลักเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ หน่วยจัดการเรียนรู้หรือภาคีเครือข่าย

(7) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะของบุคลากรซึ่งทำ หน้าที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถส่งเสริมการเรียนรู้และแนะแนวการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาได้

(8) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือที่มีกฎหมายอื่นกำหนด

การผลิตและพัฒนาหลักสูตรตาม (1) และจัดทำหลักเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ตาม (6) ให้หารือ กับสถาบันพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้ก่อน

หน้าที่และอำนาจของกรมไม่เป็นการตัดอำนาจหน่วยงานอื่นของรัฐหรือตัดสิทธิของบุคคลใดในการ ดำเนินการดังกล่าวตามอำนาจหรือสิทธิที่มีอยู่ตามกฎหมายอื่น

17. กำหนดให้มีสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด เพื่อกำกับ ดูแล ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกและแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ ศูนย์การเรียนรู้ ระดับตำบล และศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ (ร่างมาตรา 17)

มาตรา 17 ในทุกจังหวัดนอกจากกรุงเทพมหานคร ให้กรมจัดให้มีสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเพื่อกำกับ ดูแล ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกและแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ ศูนย์การเรียนรู้ระดับตำบล และศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ ทั้งในด้านวิชาการ เทคโนโลยีที่จำเป็นในการส่งเสริมการเรียนรู้ การบริหารงานและการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รวมตลอดทั้งการจัดทำแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ของจังหวัดซึ่งต้องสอดคล้องกับแนวทางของกรมและแผนการศึกษาแห่งชาติ และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่อธิบดีมอบหมาย

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด มีหน้าที่และอำนาจในการประสาน สนับสนุน และร่วมมือ หรือมอบหมายให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมหรือเป็นผู้ดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้ได้

ในการจัดทำแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ของจังหวัดตามวรรคหนึ่งต้องรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ว่าราชการจังหวัดและภาคีเครือข่ายประกอบด้วย และเมื่อจัดทำร่างแผนการส่งเสริมการเรียนรู้แล้วให้เสนอผู้ว่าราชการจังหวัด และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดให้มีการประชุมผู้แทนภาคีเครือข่าย และบุคคลอื่นที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควรมาร่วมพิจารณาเมื่อที่ประชุมให้ความเห็นชอบแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ของจังหวัดดังกล่าวแล้ว ให้เป็นอันใช้บังคับได้

ในกรุงเทพมหานคร กรมจะจัดให้มีสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสำหรับกรุงเทพมหานครหรือกรมจะทำหน้าที่เป็นสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสำหรับกรุงเทพมหานครหรือจะมอบหมายให้กรุงเทพมหานครเป็นผู้ดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลส่งเสริมและสนับสนุนของกรมก็ได้

18. กำหนดให้มีหน่วยส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ เพื่อกำกับ ดูแล ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกและแนะนำ ในการปฏิบัติหน้าที่ของศูนย์การเรียนรู้ระดับตำบลและศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ (ร่างมาตรา 18)

มาตรา 18 ในการปฏิบัติหน้าที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับอำเภอ ให้กรมจัดให้มีหน่วยส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ เพื่อกำกับ ดูแล ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกและแนะนำ ในการปฏิบัติหน้าที่ของศูนย์การเรียนรู้ระดับตำบลและศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ทั้งในด้านวิชาการ และเทคโนโลยีที่จำเป็นในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้เป็นไปตามแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ของจังหวัด รวมทั้งประสานความร่วมมือและแนะนำการจัดการเรียนรู้ของภาคีเครือข่ายในพื้นที่และทำหน้าที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ของตำบลอันเป็นที่ตั้งของหน่วยส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอหรือตำบลใกล้เคียงตามที่อธิบดีกำหนด และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่อธิบดีมอบหมาย

ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ หน่วยส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอจะจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ขึ้น ณ ที่ใดที่เห็นสมควรก็ได้

ให้นำความในมาตรา 17 วรรคสอง มาใช้บังคับแก่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของหน่วยส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอด้วยโดยอนุโลม

19. กำหนดให้มีศูนย์การเรียนรู้ระดับตำบล สำหรับพื้นที่ของตำบลหนึ่งหรือหลายตำบลตามความจำเป็นและเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ก็ได้ (ร่างมาตรา 19)

มาตรา 19 เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ กรมอาจจัดให้มีศูนย์การเรียนรู้ระดับตำบล สำหรับพื้นที่ของตำบลหนึ่งหรือหลายตำบลตามความจำเป็นและเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ก็ได้

ในกรณีที่เป็นพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดาร พื้นที่เสี่ยงภัย หรือพื้นที่ที่มีความยากลำบากในการปฏิบัติงาน กรมจะประกาศจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่นั้นก็ได้

20. กำหนดการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ (ร่างมาตรา 20)

มาตรา 20 ให้หน่วยจัดการเรียนรู้สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและสังคม รวมทั้งร่วมมือกับผู้ชำนาญการในภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาคีเครือข่าย และสถานศึกษา ในการส่งเสริมการเรียนรู้ การถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้ หรือภูมิปัญญาให้แก่ผู้เรียนหรือประชาชนด้วย

21. กำหนดเรื่องการจัดตั้งศูนย์หรือสถาบันการเรียนรู้เฉพาะด้านหรือเฉพาะกิจการ (ร่างมาตรา 21)

มาตรา 21 เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้เฉพาะด้านหรือเฉพาะกิจการ อธิบดีโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีจะจัดตั้งศูนย์หรือสถาบันการเรียนรู้เฉพาะด้านหรือเฉพาะกิจการขึ้นตามที่เหมาะสมก็ได้

22. กำหนดให้บุคคลผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญอย่างแท้จริงซึ่งไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูสามารถจัดการเรียนรู้ การถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้หรือภูมิปัญญาให้แก่ผู้เรียนได้ (ร่างมาตรา 22)

มาตรา 22 เพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ตามมาตรา 6 กรมมีอำนาจเชิญบุคคลผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญอย่างแท้จริงตามความถนัดของตนหรือในการประกอบอาชีพที่หลากหลายซึ่งไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติมาให้ความรู้แก่ผู้เรียนได้ และให้บุคคลดังกล่าวจัดการเรียนรู้ การถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้หรือภูมิปัญญาให้แก่ผู้เรียนได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

อำนาจของกรมตามวรรคหนึ่ง กรมจะมอบอำนาจให้หน่วยจัดการเรียนรู้ก็ได้

ความในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้ใช้บังคับแก่การจัดการเรียนรู้ตามมาตรา 6 (1) หรือ (2) ที่หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการด้วยโดยอนุโลม ในกรณีเช่นนั้นอำนาจของกรมตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นอำนาจของหน่วยงานของรัฐนั้น

23. กำหนดให้บุคลากรซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในกรมและในหน่วยจัดการเรียนรู้จะเป็นข้าราชการประเภทใดให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น (ร่างมาตรา 23)

มาตรา 23 บุคลากรซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในกรมและในหน่วยจัดการเรียนรู้จะเป็นข้าราชการประเภทใดให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

24. กำหนดให้เปลี่ยนสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ เป็นกรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นกรมในกระทรวงศึกษาธิการ (ร่างมาตรา 24)

มาตรา 24 ให้เปลี่ยนสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ เป็นกรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัตินี้ มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นกรมในกระทรวงศึกษาธิการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ และกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน อยู่ในบังคับบัญชาของรัฐมนตรีและปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

25. กำหนดให้โอนบรรดากิจการ อำนาจหน้าที่ ทรัพย์สิน งบประมาณ สิทธิ หนี้และภาระผูกพัน ทั้งปวง รวมถึงข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้าง และอัตรากำลังของสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ไปเป็นของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ (ร่างมาตรา 25)

มาตรา 25 ให้โอนบรรดากิจการ อำนาจหน้าที่ ทรัพย์สิน งบประมาณ สิทธิ หนี้และภาระผูกพันทั้งปวง รวมถึงข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้าง และอัตรากำลังของสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ไปเป็นของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ

ให้ข้าราชการ พนักงานราชการ หรือลูกจ้างตามวรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พนักงานราชการ หรือลูกจ้าง อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พนักงานราชการ หรือลูกจ้าง แล้วแต่กรณี ต่อไปจนกว่าจะมีกฎหมายตามมาตรา 23 กำหนดเป็นอย่างอื่น และให้มีสิทธิได้รับเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง เงินวิทยฐานะ และประโยชน์ตอบแทนอื่นไม่น้อยกว่าที่เคยได้รับอยู่เดิม

26. กำหนดบทรองรับเรื่องการดำเนินคดีและผู้รับมอบอำนาจให้ดำเนินคดี (ร่างมาตรา 26)

มาตรา 26 บรรดาคดีของสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่ได้ฟ้องหรือถูกฟ้องเป็นคดีต่อศาลไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือว่ากรมส่งเสริมการเรียนรู้กระทรวงศึกษาธิการตามพระราชบัญญัตินี้เป็นผู้ฟ้องหรือถูกฟ้องในคดีดังกล่าว และให้ถือว่าผู้รับมอบอำนาจให้ดำเนินคดีแทนสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในคดีนั้น ๆ เป็นผู้รับมอบอำนาจจากกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการตามพระราชบัญญัตินี้

27. กำหนดตำแหน่งอธิบดีกรมส่งเสริมการเรียนรู้ (ร่างมาตรา 27)

มาตรา 27 ให้ผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นอธิบดีกรมส่งเสริมการเรียนรู้

28. กำหนดให้สถานศึกษาและศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นหน่วยจัดการเรียนรู้ไปพลางก่อน จนกว่าจะมีการจัดตั้งหน่วยจัดการเรียนรู้ขึ้นใหม่ตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา 28)

มาตรา 28 ให้สถานศึกษาและศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามที่ประกาศกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นหน่วยจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัตินี้ไป

พลาถก่อน จนนกว่าจะมีการจัดตั้งหน่วยจัดการเรียนรู้อื่นใหม่ตามพระราชบัญญัตินี้ซึ่งต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

29. กำหนดเรื่องการบริหารราชการและการบริหารงานบุคคลของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ (ร่างมาตรา 29)

มาตรา 29 ให้นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินมาใช้บังคับแก่การบริหารราชการของกรมส่งเสริมการเรียนรู้โดยอนุโลมไปพลาถก่อนจนกว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนมาใช้บังคับแก่การบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือข้าราชการพลเรือนสามัญ ในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ แล้วแต่กรณี

30. กำหนดบทอรับกรมส่งเสริมการเรียนรู้ และอธิบดีกรมส่งเสริมการเรียนรู้ (ร่างมาตรา 30)

มาตรา 30 บรรดาบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง และมติคณะรัฐมนตรีใดที่อ้างถึง “สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย” หรือ “เลขาธิการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย” ให้ถือว่าอ้างถึง “กรมส่งเสริมการเรียนรู้” หรือ “อธิบดีกรมส่งเสริมการเรียนรู้” แล้วแต่กรณี

31. กำหนดรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 31 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ส่วนที่ 2

บทวิเคราะห์

ด้วยปัจจุบันการจัดการศึกษาของประเทศไทยขาดความชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรมในการที่จะส่งเสริมให้ประชาชนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ส่งผลทำให้ประชาชนยังขาดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ไม่สามารถประกอบอาชีพและปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่มีอายุ 15-49 ปี และอายุ 60 ปีขึ้นไป ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาตามช่วงวัยอันสมควร ประชาชนที่เคยเรียนจบการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งแล้ว ไม่ได้ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ขาดโอกาสและการเข้าถึงบริการการศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศให้มีประสิทธิภาพ อันเนื่องมาจากขาดการดำเนินการในการกำหนดกลไกทางด้านกฎหมายว่าด้วยการศึกษาตลอดชีวิต ประกอบกับมาตรา 54 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และมาตรา 258 จ. ด้านการศึกษา (4) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ได้บัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษา โดยสร้างโอกาสให้ผู้ซึ่งอยู่ในวัยเรียนแต่ไม่ได้รับการศึกษา ผู้พ้นวัยศึกษาในโรงเรียนหรืออยู่ในพื้นที่ห่างไกล ทุกกันดาร ได้มีโอกาสเรียนรู้และเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง อันเป็นการพัฒนาศักยภาพ ทักษะ ความเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตนเอง

ซึ่งจากเหตุผลข้างต้น จึงทำให้คณะรัฐมนตรีได้เสนอร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. โดยมีหลักการและเหตุผลสำคัญคือ เป็นการยกเลิกพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน และกำหนดให้มีร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. เพื่อให้คนไทยทุกช่วงวัยสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ตามความต้องการ ผ่านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองและการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งแผนยุทธศาสตร์นี้ได้ประเมินคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ของประชากรไทยในขณะนี้ว่ายังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ แต่มีโอกาสที่จะได้เข้ารับการศึกษาสูงขึ้น โดยจะเห็นได้จากเมื่อปี พ.ศ. 2563 ประชากรไทยวัยแรงงานจำแนกตามภูมิภาค โดยเฉลี่ยแต่ละภาคมีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือมีการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี มีแนวโน้มสูงขึ้นทุกภูมิภาค ซึ่งกรุงเทพมหานครมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยสูงที่สุด 11.76 ปี รองลงมาเป็นภาคกลาง 10.08 ปี ภาคใต้ 9.63 ปี ภาคเหนือ 9.18 ปี และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 9.02 ปี มี นอกจากนี้ ประชากรหญิงยังมีสัดส่วนได้เข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยมากกว่าประชากรชาย แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาไทยทุกระดับยังมีปัญหาเชิงคุณภาพที่ต้องเร่งปรับปรุงแก้ไข เนื่องจากปัญหาด้านหลักสูตรและระบบการเรียนการสอนที่เน้นการท่องจำ โดยขาดการเรียนการสอนเชิงกระบวนการคิดวิเคราะห์ ทำให้ขาดความคิดสร้างสรรค์และทักษะอื่นที่จำเป็น ยุทธศาสตร์ชาติที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ซึ่งยุทธศาสตร์นี้ได้เน้นถึงการสร้าง

โอกาสการเข้าถึงบริการทางสังคมอย่างทั่วถึง มีการกระจายบริการทางสังคมที่มีคุณภาพให้แก่ประชาชนทุกกลุ่ม โดยพัฒนาคุณภาพการให้บริการทางสังคมให้มีคุณภาพในทุกพื้นที่ และประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงบริการดังกล่าวได้อย่างทั่วถึง โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมการสื่อสารทางไกลมาปรับใช้ในกาให้บริการ และใช้การบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกันระหว่างหน่วยงานในเขตพื้นที่ รวมถึงสนับสนุนให้มีความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่ร่วมกันจัดบริการทางสังคมให้แก่ประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) และการสร้างความร่วมมือที่เน้นผลลัพธ์เพื่อสังคม (Social Impact Partnership Model) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา เรื่องที่ 1: การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. และกฎหมายลำดับรองอีกด้วย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ที่คณะรัฐมนตรีเสนอนั้น จะเป็นการยกเลิกพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน และกำหนดให้มีร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ขึ้น เพื่อให้ประชาชนคนไทยทุกช่วงวัยสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ตามความต้องการ ผ่านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองและการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาที่กำหนดให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษา โดยสร้างโอกาสให้ผู้ซึ่งอยู่ในวัยเรียน แต่ไม่ได้รับการศึกษา ผู้พ้นวัยศึกษาในโรงเรียนหรืออยู่ในพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดาร ได้มีโอกาสเรียนรู้และเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง อันเป็นการพัฒนาศักยภาพ ทักษะ ความเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตนเอง เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา อันจะส่งผลให้มีการเพิ่มโอกาสและคุณภาพการศึกษาเป็นไปอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมมากยิ่งขึ้น

ส่วนที่ 3

ข้อมูลประกอบการพิจารณา

1. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์¹

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่ง และเป็นคนมีคุณภาพ โดยคนไทยต้องมีความพร้อมทั้งทางกาย ทางใจ และทางสติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้ และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มุ่งสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง โดยประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย 7 ประเด็น ได้แก่

1. การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม มุ่งเน้นให้สถาบันทางสังคมร่วม

การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ โดยการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มุ่งเน้นเรื่องความซื่อสัตย์ มีวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม การสร้างความเข้มแข็งในสถาบันทางศาสนา การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ในการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ การส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะ และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

2. การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย ประกอบด้วย ช่วงการตั้งครรภ์หรือปฐมวัย มุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้แก่พ่อแม่ก่อนการตั้งครรภ์ ช่วงวัยเรียนหรือวัยรุ่น ปลูกฝังความเป็นคนดี มีวินัย พัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ช่วงวัยแรงงาน มุ่งยกระดับศักยภาพ ทักษะ และสมรรถนะของแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และช่วงวัยผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ

3. ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

โดยมุ่งเน้นผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา โดยการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกๆระดับ ทุกประเภท การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต

¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับย่อ). สืบค้น 9 กันยายน 2564 จาก https://drive.google.com/file/d/12scnWUn0XxmgexpJ_b1CrLILbkMqATaF/view

การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้ โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ

4. การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย

โดยการพัฒนาและส่งเสริมพหุปัญญาผ่านครอบครัว ระบบสถานศึกษา สภาพแวดล้อม รวมทั้งสื่อ ตั้งแต่ระดับปฐมวัย การสร้างเส้นทางอาชีพสภาพแวดล้อมการทำงาน และระบบสนับสนุนที่เหมาะสมสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษผ่านกลไกต่าง ๆ การดึงดูดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่างชาติและคนไทยที่มีความสามารถ ในต่างประเทศให้มาสร้างและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้กับประเทศ

5. การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี ครอบคลุมทั้งด้านกาย ใจ สติปัญญา และสังคม

โดยการสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาวะ การป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัย สนับสนุนการสร้างสุขภาวะที่ดี และการส่งเสริมให้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสุขภาวะที่ดีในทุกพื้นที่

6. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

โดยการสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัว การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัว และชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การปลูกฝังและพัฒนาทักษะ นอกห้องเรียน และการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

7. การเสริมสร้างศักยภาพการกีฬาในการสร้างคุณค่าทางสังคมและพัฒนาประเทศ

โดยการส่งเสริมการออกกำลังกายและกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิต การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ การส่งเสริมการกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ระดับอาชีพ และการพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการเพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมกีฬา

2. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายเพื่อการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อน โดยสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิด ร่วมทำเพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกัน การเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง ประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่

1. การลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ

โดยปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก ปฏิรูประบบภาษี และการคุ้มครองผู้บริโภค กระจายการถือครองที่ดินและการเข้าถึงทรัพยากร เพิ่มผลิตภาพและคุ้มครองแรงงานไทยให้เป็นแรงงานฝีมือที่มีคุณภาพ และมีความริเริ่มสร้างสรรค์ มีความปลอดภัยในการทำงาน สร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุม และเหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย ทุกเพศภาวะและทุกกลุ่ม การลงทุนทางสังคมแบบมุ่งเป้าเพื่อช่วยเหลือกลุ่มคน

ยากจนและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสโดยตรง สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขและการศึกษา โดยเฉพาะสำหรับผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส และสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึง

2. การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี

โดยพัฒนาศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีในภูมิภาค กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละกลุ่มจังหวัดในมิติต่าง ๆ จัดระบบเมืองที่เอื้อต่อการสร้างชีวิตและสังคมที่มีคุณภาพและปลอดภัยให้สามารถตอบสนองต่อสังคมสูงวัยและแนวโน้มของการขยายตัวของเมืองในอนาคต การปรับโครงสร้างและแก้ไขกฎหมายระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อวางระบบและกลไกการบริหารงานในระดับภาค กลุ่มจังหวัด สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่บนฐานข้อมูล ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม และการพัฒนากำลังแรงงานในพื้นที่

3. การเสริมสร้างพลังทางสังคม

โดยสร้างสังคมเข้มแข็งที่แบ่งปันไม่ทอดทิ้งกัน และมีคุณธรรม โดยสนับสนุนการรวมตัวและดึงพลังของภาคส่วนต่าง ๆ การรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ สนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศและบทบาทของสตรีในการสร้างสรรค์สังคม สนับสนุนการพัฒนาบนฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรม และสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสร้างสรรค์ เพื่อรองรับสังคมยุคดิจิทัล

4. การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเอง และการจัดการตนเอง

โดยส่งเสริมการปรับพฤติกรรมในระดับครัวเรือนให้มีขีดความสามารถในการจัดการวางแผนชีวิต สุขภาพ ครอบครัว การเงินและอาชีพ เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการพึ่งตนเองและการพึ่งพากันเอง สร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อสร้างประชาธิปไตยชุมชน และสร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญาให้กับชุมชน

3. แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ด้านการศึกษา²

แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 แบ่งแผนการปฏิรูปประเทศเป็น 13 ด้าน คือ ด้านการเมือง ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านกฎหมาย ด้านกระบวนการยุติธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสาธารณสุข ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านสังคม ด้านพลังงาน ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ด้านการศึกษา และด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

² คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา. (กุมภาพันธ์ 2564). แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง). สืบค้น 9 กันยายน 2564 จาก http://nscr.nesdc.go.th/nesdc_uat/wp-content/uploads/2021/07/%E0%B9%81%E0%B8%A2%E0%B8%81%E0%B8%94%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%99-12-%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A8%E0%B8%B6%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%B2.pdf

สำหรับด้านการศึกษาได้ให้ความสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และปฏิรูประบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษาและตอบสนองต่อการพัฒนาของโลก โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนทุกกลุ่มวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะที่จำเป็นของโลกอนาคต สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวินัย มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และเป็นพลเมืองที่รู้สิทธิและหน้าที่ มีความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ มีความรักและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย โดยมีขอบเขตครอบคลุมตั้งแต่ระดับปฐมวัยไปจนถึงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐาน จัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาโดยใช้ระบบทวิภาคีหรือระบบอื่น ๆ ที่เน้นการฝึกปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อนำไปสู่การจ้างงาน การสร้างงาน และการปฏิรูปบทบาทการวิจัยและระบบธรรมาภิบาลของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศไทยออกจากรักกับดักรายได้ปานกลางอย่างยั่งยืน นำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

การปฏิรูปประเทศตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาคำนึงถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 54 ที่บัญญัติให้มีการดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนถึงการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รวมทั้งสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ มาตรา 258 จ. ที่ครอบคลุมทั้งการพัฒนาเด็กเล็ก การสร้างโอกาสทางการศึกษา การปรับปรุงการจัด การเรียนการสอน และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่เน้นการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาและส่งเสริมพหุปัญญาที่หลากหลาย การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา และยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมที่ให้ความสำคัญกับการลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ การสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการศึกษา การพัฒนาทักษะอาชีพ การรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ รวมถึงได้คำนึงถึงประเด็นปัญหาทางการศึกษาของประเทศทั้งด้านคุณภาพการศึกษา ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ปัญหาของระบบการศึกษาที่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมถึงการบริหารและการจัดการศึกษา นอกจากนี้ ยังได้คำนึงถึงสถานการณ์และบริบทการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาที่สำคัญ เช่น สถานการณ์ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ช่วยให้มีการสื่อสารไร้พรมแดนและสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและแหล่งความรู้ได้สะดวกทุกที่ทุกเวลา และบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชากรทั่วโลกในทุกกลุ่มทุกวัยที่จะต้องเผชิญความท้าทายกับวิถีชีวิตใหม่ เพื่อให้การศึกษาของประเทศสามารถรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษาและตอบโจทย์การพัฒนาของโลกอนาคตได้อย่างเป็นรูปธรรม เป็นต้น

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเยาวชน”³ ของชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย พบว่าคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเยาวชน แบ่งได้เป็น 4 ด้าน คือ

1. คุณลักษณะนิสัยและพฤติกรรม ประกอบด้วย พฤติกรรมความใฝ่เรียน พฤติกรรม การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และพฤติกรรมการสะท้อนผลการเรียนรู้

2. คุณลักษณะด้านเจตคติ ประกอบด้วย การมองเห็นคุณค่าในตนเอง การมองเห็นคุณค่าของบุคลลรอบข้าง การมองเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ และการมองเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม

3. คุณลักษณะด้านทักษะ ประกอบด้วย ทักษะการคิด ทักษะการสื่อสาร ทักษะ การบูรณาการ ทักษะการจัดการ ทักษะทางสังคม ทักษะทางอาชีพ ทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยี สารสนเทศ

4. คุณลักษณะด้านความรู้ ประกอบด้วย ความรู้ด้านประสบการณ์ ความรู้ด้านสังคม ความรู้ ด้านวิชาการ และความรู้ด้านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ

รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเยาวชน มีองค์ประกอบสำคัญ 7 รูปแบบ คือ หลักการส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย พื้นที่ การเรียนรู้ตามอัธยาศัย ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนรู้ กิจกรรมส่งเสริม การเรียนรู้ ทรัพยากรส่งเสริมการเรียนรู้ และวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้

ปัจจัยที่สนับสนุนให้การใช้รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยที่เสริมสร้างคุณลักษณะ การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเยาวชนประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย

1. ปัจจัยด้านบุคคล คือ คุณลักษณะของผู้เรียนที่มีความกระตือรือร้น มีเป้าหมายที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. ปัจจัยด้านเครือข่าย คือ การได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายผู้เรียนในการให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา และส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3. ปัจจัยด้านทรัพยากรการเรียนรู้ คือ ความหลากหลายทางทรัพยากรการเรียนรู้ทำให้เยาวชน มีโอกาสในการเลือกใช้ทรัพยากรการเรียนรู้ที่เหมาะสม และทรัพยากรมีความทันสมัยทำให้เยาวชนเรียนรู้ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

4. ปัจจัยด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อม คือ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อยู่ท่ามกลาง สภาพแวดล้อมที่ดีทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้

³ ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย. (2558). การพัฒนาแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเยาวชน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์, สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน. สืบค้น 10 กันยายน 2564 จาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/50282>

5. ปัจจัยด้านเวลา คือ การเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นสูง ไม่กดดันผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้
อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย ได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย
เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเยาวชน สามารถจำแนกเป็น
4 กลุ่ม คือ

หน่วยงานภาครัฐ

หน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพัฒนาสังคมและ
ความมั่นคงของมนุษย์ และสำนักงานกฤษฎีกา ควรให้การสนับสนุนงบประมาณให้แก่จังหวัดจัดพื้นที่
การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย โดยสร้างเป็นโครงการ 1 จังหวัด 1 ต้นแบบการเรียนรู้
ซึ่งจัดเป็นห้องสมุดหรือศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน จัดให้มีความทันสมัย มีความหลากหลาย และสามารถ
ตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเยาวชนได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนด
นโยบาย วัตถุประสงค์ และแผนยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีความชัดเจน และกระทรวงมหาดไทย
ควรสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลายและตรงตาม
ความต้องการของเยาวชนให้ได้มากที่สุด เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ภาคเอกชน

กลุ่มองค์กรหรือบริษัทต่าง ๆ ควรให้การสนับสนุนการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเยาวชน เช่น
การสนับสนุนด้านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้แก่ศูนย์การเรียนรู้ เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงการเรียนรู้
ในรูปแบบต่าง ๆ การสนับสนุนทุนทรัพย์เพื่อสร้างแหล่งการเรียนรู้หรือลานกิจกรรมนอกประสงค์ เพื่อให้
เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ทันสมัย และสนับสนุนการประชาสัมพันธ์การเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น
โทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อกระตุ้นและจูงใจให้เยาวชนเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้
ตลอดชีวิต เป็นต้น

ภาคประชาสังคม

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสนับสนุนให้แต่ละตำบลสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้โดยจัดเวที
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในชุมชนและระหว่างชุมชน เพื่อให้เยาวชนสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และต่อยอด
องค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ นอกจากนี้ ชุมชน มูลนิธิ หรือสมาคมต่าง ๆ ควรร่วมมือกัน
จัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้และสร้างให้ศูนย์การเรียนรู้ของตนเองเป็นต้นแบบที่ดีในการจัดการเรียนรู้
และเปิดโอกาสให้ชุมชนอื่น ๆ เข้ามาศึกษาดูงานเพื่อเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชน

ภาคสถาบันทางสังคม

ควรรณรงค์ให้สถาบันครอบครัวมีส่วนสนับสนุน ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวปรับบทบาทเป็นเพื่อน
ร่วมทางในการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการสนทนาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเรียนรู้ รณรงค์ให้สถานศึกษา
จัดกระบวนการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
นอกห้องเรียนเพื่อให้เยาวชนได้รับประสบการณ์ตรง

รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเยาวชนเป็นการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ตามอัธยาศัยที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อม ทั้งในโลกแห่งความเป็นจริงและโลกเสมือนจริง โดยการสร้างบรรยากาศเพื่อดึงดูดให้เยาวชนอยากเข้ามาใช้พื้นที่ดังกล่าวในการเรียนรู้และมีผู้สนับสนุน ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านทรัพยากรการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งการส่งเสริมการเรียนรู้ควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทำให้สังคมมีพื้นที่การเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพิ่มมากขึ้น เพราะพื้นที่ใดที่สามารถสร้างพื้นที่ดังกล่าวได้มากขึ้น พื้นที่นั้นก็จะสามารถสร้างเยาวชนให้มีคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

4.2 การวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับประเทศไทย”⁴ ของชนกนารถ บุญวัฒน์กุล พบว่า การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในประเทศไทย ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ 5 ประการ คือ

1. กฎหมายและนโยบายทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยควรเป็นกฎหมายและนโยบายเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตที่เปิดโอกาสให้เรียนรู้ได้ทุกรูปแบบ ทุกที่ ทุกเวลาอย่างไม่มีเงื่อนไขทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

2. โครงสร้างและการกระจายอำนาจ การศึกษา โดยกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นให้สามารถบริหารงานขับเคลื่อนและพึ่งพาตนเองได้

3. การพัฒนาประชาชนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีนิสัยใฝ่รู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

4. การส่งเสริมภาคีเครือข่ายทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจากทุกภาคส่วนในสังคมให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

การศึกษานอกระบบในประเทศไทยยังคงให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ โดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้ให้ความสำคัญต่อการเพิ่มโอกาสในการอ่านออกเขียนได้ให้แก่ประชาชนในประเทศ เพื่อลดจำนวนผู้ไม่รู้หนังสือและสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต ตลอดจนการปรับวุฒิในการทำงาน โดยมีการเทียบโอนวุฒิที่เน้นประสบการณ์ของผู้เรียน อีกทั้งการลดเวลาการเรียนของผู้เรียน เช่น โครงการเปิดเทียบระดับการศึกษา จบ ม.6 ใน 8 เดือนของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ทำให้มีผู้ให้ความสนใจเป็นจำนวนมากขึ้น

อีกทั้งปัจจุบันยังมีการให้ความรู้เพื่อการประกอบอาชีพให้แก่ประชาชน โดยมีเนื้อหาที่หลากหลายและสอดคล้องตามความต้องการของตลาดแรงงานเพิ่มมากขึ้น ทำให้แรงงานสามารถนำความรู้ไปต่อยอดสร้างรายได้ พัฒนาเป็นอาชีพได้ นอกจากนี้ หน่วยงานต่าง ๆ ยังได้เผยแพร่ความรู้หรือข่าวสารที่เป็นประโยชน์

⁴ ชนกนารถ บุญวัฒน์กุล. (2559). แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับประเทศไทย. [บทความ]. Veridian E-Journal, Silpakorn University, 9 (3), 1-21.

ให้แก่ประชาชนในหลายรูปแบบ โดยเฉพาะสื่อ Social Media ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว โดยนโยบายด้านการศึกษาลดชีวิตในเชิงปฏิบัติยังสามารถทำได้และควรมีการผลักดันให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมโดยแท้จริง และให้คุณค่าของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างเท่าเทียมกันในทุกพื้นที่ของประเทศ

การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยในประเทศไทยที่เห็นได้ชัดเจน คือ การจัดการแหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยขยายขอบเขตไปยังกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ห่างไกล ไม่กระจุกตัวอยู่เฉพาะในส่วนกลาง ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีโอกาสในการแสวงหาความรู้ได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังมีรูปแบบการเรียนรู้ที่ทันสมัย สอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิตของผู้คนที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การให้ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ ทำให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และประหยัด เพราะส่วนใหญ่จะเป็นการให้บริการที่ไม่เสียค่าใช้จ่าย อีกทั้งยังมีเทคโนโลยีการเชื่อมชมแหล่งเรียนรู้แบบเสมือนในอินเทอร์เน็ตที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายสามารถชมรายละเอียดของแหล่งเรียนรู้เสมือนไปสถานที่นั้นจริง ทำให้ได้รับทั้งความรู้ และความเพลิดเพลิน นอกจากนี้ มีการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น การจัดนิทรรศการ การเสวนา การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอาชีวศึกษา เพื่อให้ประชาชนตื่นตัวและปรับตัวตามความเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้น เป็นต้น

แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาสำหรับประเทศไทยประกอบด้วย 5 องค์ประกอบสำคัญ คือ

1. **กฎหมายและนโยบายการศึกษา** ควรให้ความสำคัญต่อการสร้างความเท่าเทียมและเป็นธรรมให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และนโยบายทางด้านการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยควรสอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติบัญญัติ ให้การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้บุคคลสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมีกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นกลไกส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้เป็นไปอย่างมีระบบและต่อเนื่อง มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและกำหนดให้มีการปรับปรุงกฎหมายเพื่อกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบการศึกษาทุกระดับ

2. **โครงสร้างการบริหารและการกระจายอำนาจการศึกษา** ควรมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารและการกระจายอำนาจการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้การบริหารงานมีความต่อเนื่องและรวดเร็วมากขึ้น โดยกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นและชุมชน ให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานและบริหารงานด้วยตนเอง เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

3. **หลักสูตรและรูปแบบการจัดการศึกษา** หลักสูตรจะต้องมีความยืดหยุ่นและหลากหลายสอดคล้องตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนตามศักยภาพและความสามารถ มีการจัดรูปแบบการศึกษาให้เลือกอย่างหลากหลาย และไม่ยึดติดกับกรอบที่เข้มงวดเกินไป หลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยควรจะมาจากการตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

ที่จัดโดยหลายสถาบันและหลายหน่วยงาน โดยจัดการศึกษานอกระบบในลักษณะต่าง ๆ คือ การจัดการศึกษานอกระบบสำหรับประชากรก่อนวัยเรียน การศึกษานอกระบบประเภทการศึกษาพื้นฐาน การศึกษานอกระบบประเภทการฝึกอบรมวิชาชีพต่าง ๆ

4. การพัฒนาประชาชนเพื่อเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ควรเตรียมความพร้อมให้ประชาชนในประเทศเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีนิสัยใฝ่การเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีทักษะ มีความรู้ มีความคิด มีจิตสาธารณะ และพัฒนาให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

5. การส่งเสริมภาคีเครือข่ายทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยควรจะมีความสัมพันธ์กันและสามารถเทียบโอนการศึกษาได้ทุกรูปแบบอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการสร้างเครือข่ายจากทุกภาคส่วนในสังคม โดยการส่งเสริมและแสวงหาแนวร่วมอย่างต่อเนื่อง

5. ตัวอย่างนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในต่างประเทศ⁵

5.1 ประเทศฟินแลนด์

ประเทศฟินแลนด์ได้กำหนดนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยแบ่งเป็น 2 ฉบับ คือ

5.1.1 แผน The Development plan for education and university research ผู้รับผิดชอบแผน คือ กระทรวงการวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศ องค์ประกอบสำคัญของแผนประกอบด้วย การปฏิรูปการศึกษาในทุกระดับ การช่วยเหลือการเงินแก่นักศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งจะมีการปรับแผนทุก ๆ 3 ปี

การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการฝึกอบรมและการศึกษาให้เยาวชนได้เข้าสู่ตลาดแรงงานด้วยทักษะและความรู้ที่เหมาะสม โดยมีการปฏิรูปการศึกษาใหม่ กระจายการศึกษาตามอัธยาศัย การสร้างแรงจูงใจการศึกษาผู้ใหญ่เพื่อให้เกิดการศึกษาด้วยตนเอง การสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ระบบการให้บริการ การให้คำแนะนำด้านการศึกษาแก่คนทำงาน

5.1.2 แผน The National strategy for education, training research in the information society เป็นแผนที่เริ่มใช้ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1995 ให้ความสำคัญในเรื่องนโยบายการสื่อสารและข้อมูลด้านการศึกษา การฝึกอบรมและการวิจัยในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นนโยบายการศึกษาผู้ใหญ่ (Adult Education) การยึดหลักการศึกษาย่างต่อเนื่องเพื่อให้โอกาสแก่ประชาชนในการพัฒนาตนเอง

การศึกษาผู้ใหญ่แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) การศึกษาผู้ใหญ่ประเภทสามัญเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้เกิดการกำหนดมาตรฐานการทำงานอย่างเป็นรูปธรรมและสนับสนุนความช่วยเหลือทางการเงินแก่นักศึกษาผู้ใหญ่เพิ่มมากขึ้น และ 2) การศึกษาผู้ใหญ่ประเภทอาชีวศึกษาเกิดจากกฎหมาย Vocational Qualification Act ค.ศ. 1994 ที่เปิดโอกาสให้มีการสอบเทียบคุณวุฒิวิชาชีพและระบบประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้ประชาชนเข้าเรียนในประเภทอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น

⁵ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. สืบค้น 14 กันยายน 2564 จาก <http://www.onec.go.th/th.php/page/view/Information/4442>

นอกจากนี้ ประเทศฟินแลนด์ยังให้ความสำคัญต่อระบบข่าวสารข้อมูล โดยแผนการพัฒนาของประเทศมุ่งผลักดันประเทศให้เป็นสังคมแห่งข้อมูลข่าวสาร ประชาชนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างไม่มีขีดจำกัด รัฐบาลให้การสนับสนุนทางงบประมาณในการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในระบบการเรียนการสอนและการสื่อสาร อีกทั้งพยายามพัฒนาฐานข้อมูลให้มีความทันสมัย เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้เรียนรู้ อย่างเท่าเทียมกัน โดยส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนนักวิชาการและนักศึกษาจากต่างประเทศเข้ามาเรียนในประเทศฟินแลนด์โดยไม่มีค่าใช้จ่าย

5.2 ประเทศเนเธอร์แลนด์

นโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศเนเธอร์แลนด์เริ่มดำเนินการอย่างจริงจังตั้งแต่ พ.ศ. 2545 โดยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรม และวิทยาศาสตร์ กระทรวงกิจการสังคมและการจ้างงาน กระทรวงกิจการเศรษฐกิจ และกระทรวงความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยแต่ละกระทรวงจะให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และกำหนดกรอบในการดำเนินการ นโยบายการเรียนรู้อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ หน่วยงานในท้องถิ่นของประเทศเนเธอร์แลนด์ได้ร่วมมือกับองค์กรเอกชนในการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้ชุมชนจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น การจัดห้องสมุดสาธารณะ การจัดศูนย์ฝึกอบรม การจัดศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน เป็นต้น

ประเทศเนเธอร์แลนด์มีการกำหนดการออกใบรับรอง (basic qualification) ในระดับอาชีวศึกษาหรือระดับมัธยม เพื่อเป็นการประกันทักษะความสามารถในการทำงานให้แก่ผู้ที่ได้รับใบรับรองให้ได้มีโอกาสเข้าทำงานมากกว่าผู้ที่ไม่ได้ใบรับรอง อีกทั้งยังสนับสนุนทักษะทางภาษา ทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการใช้ชีวิตในสังคม และยังจัดโครงการให้เงินอุดหนุนแก่ผู้ที่เข้ารับการอบรมอีกด้วย

จะเห็นได้ว่านโยบายการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศฟินแลนด์และประเทศเนเธอร์แลนด์ มีการกำหนดนโยบายและหน่วยงานผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และมีการสนับสนุนให้ประชาชนทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ทุกรูปแบบและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

พระราชบัญญัติ

ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

พ.ศ. ๒๕๕๑

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๑

เป็นปีที่ ๖๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๕๑”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช่บังคับกับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยซึ่งดำเนินการโดยสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน ตามกฎหมายที่เกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษาที่ได้บัญญัติไว้แล้ว

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“การศึกษานอกระบบ” หมายความว่า กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้น และมีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้

“การศึกษาตามอัธยาศัย” หมายความว่า กิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคล ซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

“สถานศึกษา” หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

“ภาคีเครือข่าย” หมายความว่า บุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และองค์กรอื่น รวมทั้งสถานศึกษาอื่น ที่มีได้สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีส่วนร่วมหรือมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการส่งเสริมสนับสนุนและประสานความร่วมมือการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา ให้บุคคลได้รับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ โดยให้บุคคลซึ่งได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้วหรือไม่ก็ตามมีสิทธิได้รับการศึกษาในรูปแบบ

(๓) ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์และเทียบโอนผลการเรียนกับการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ

มาตรา ๘ ให้กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้ความสำคัญแก่ผู้เกี่ยวข้องตามบทบาทและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้เรียน ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถเลือกรับบริการได้หลากหลายตามความต้องการของตนเอง

(๒) ผู้จัดการเรียนรู้สำหรับการศึกษานอกระบบ และผู้จัดแหล่งการเรียนรู้สำหรับการศึกษาตามอัธยาศัย มีการดำเนินการที่หลากหลายตามศักยภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน โดยบูรณาการความรู้ ปลูกฝังคุณธรรม และค่านิยมที่ดีงาม

(๓) ผู้ส่งเสริมและสนับสนุน ซึ่งเป็นผู้ที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้เรียนและผู้จัดการเรียนรู้ มีการดำเนินการที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

มาตรา ๑๐ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องและภาคีเครือข่าย อาจดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่จำเป็นสำหรับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และการช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อการจัดการศึกษานอกระบบ

(๒) การจัดการศึกษา การพัฒนาวิชาการและบุคลากร การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพื่อการศึกษา และการยกย่องประกาศเกียรติคุณสำหรับผู้จัดการเรียนรู้การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

(๓) สิทธิประโยชน์ตามความเหมาะสมให้แก่ผู้ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบ

(๔) การสร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนของการศึกษาตามอัธยาศัยสามารถเข้าถึงได้ตามความเหมาะสม

(๕) ทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเพื่อให้บุคคลและชุมชนได้เรียนรู้ตามความสนใจและความต้องการที่สอดคล้องกับความจำเป็นในสังคมของการศึกษาตามอัธยาศัย

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการส่งเสริมและสนับสนุนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๑ เพื่อประโยชน์ในการจัดและพัฒนาระบบการศึกษาและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องร่วมมือกับภาคีเครือข่าย เพื่อดำเนินการในเรื่อง ดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้ เช่น แหล่งการเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้

(๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของภาคีเครือข่าย เพื่อให้เกิดความร่วมมือและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

(๓) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคีเครือข่าย ได้รับโอกาสในการจัดสรรทรัพยากรและเข้าถึง แหล่งเงินทุนเพื่อการดำเนินงาน

มาตรา ๑๒ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(๒) กำหนดแนวทางการดำเนินการศึกษาระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

(๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการประสานงานระหว่างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อการจัดการศึกษาระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

(๔) เสนอแนะต่อรัฐมนตรีในการจัดทำและการพัฒนาระบบการเทียบโอนผลการเรียนจากการเรียนรู้ในการศึกษาระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

(๕) ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรา ๑๓ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะอนุกรรมการ ภาคีเครือข่าย” ที่ประกอบด้วยภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมที่เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุน การศึกษาระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

จำนวนอนุกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการได้มาของประธานและอนุกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่ง รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการภาคีเครือข่าย ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๔ ให้มีสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ เรียกโดยย่อว่า “สำนักงาน กศน.” โดยมีเลขาธิการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เรียกโดยย่อว่า “เลขาธิการ กศน.” ซึ่งมีฐานะเป็นอธิบดีและเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ พนักงานและลูกจ้าง และรับผิดชอบการดำเนินงานของสำนักงาน

สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินการ ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และรับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ

(๒) จัดทำข้อเสนอแนะ นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน และมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต่อคณะกรรมการ

(๓) ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ การวิจัย การพัฒนาหลักสูตรและนวัตกรรมทางการศึกษา บุคลากร และระบบข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

(๔) ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ และการเทียบระดับการศึกษา

(๕) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และองค์กรอื่นรวมตัวกันเป็นภาคีเครือข่าย เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

(๖) จัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์เครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา วิทยุชุมชน ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา หอสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และแหล่งการเรียนรู้อื่น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่องของประชาชน

(๗) ดำเนินการเกี่ยวกับการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

(๘) ปฏิบัติงานอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน หรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรา ๑๕ ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด ทุกจังหวัด ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรุงเทพมหานคร ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นประธานกรรมการ ปลัดกรุงเทพมหานคร เลขาธิการ กศน. ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนกระทรวงแรงงาน ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนแปดคนเป็นกรรมการ ซึ่งในจำนวนนี้จะต้องแต่งตั้งจากผู้ปฏิบัติงานในภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจำนวนไม่น้อยกว่าห้าคน และให้ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน. กทม. เป็นกรรมการและเลขานุการ

(๒) ในจังหวัดอื่น ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ ปลัดจังหวัด เกษตรจังหวัด สาธารณสุขจังหวัด แรงงานจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนแปดคนเป็นกรรมการ ซึ่งในจำนวนนี้จะต้องแต่งตั้งจากผู้ปฏิบัติงานในภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในพื้นที่ของจังหวัด จำนวนไม่น้อยกว่าห้าคน และให้ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน. จังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ

คุณสมบัติ วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและการประชุมของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๖ คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ให้คำปรึกษาและร่วมมือในการพัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกับภาคีเครือข่าย

(๒) ส่งเสริมและสนับสนุนภาคีเครือข่าย เพื่อจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานที่คณะกรรมการกำหนด

(๓) ติดตามการดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษา และหน่วยงานที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้มีคุณภาพและมาตรฐานตามที่กำหนด และสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของประเทศรวมทั้งความต้องการเพื่อการพัฒนาของท้องถิ่น

(๔) ปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๑๗ ให้มีสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด ทุกจังหวัด ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรุงเทพมหานคร ให้มีสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร เรียกโดยย่อว่า “สำนักงาน กศน. กทม.” เป็นหน่วยงานในสังกัดของสำนักงาน และเป็นหน่วยงานการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการของคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร และมีอำนาจหน้าที่บริหารการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภายในกรุงเทพมหานคร

(๒) ในจังหวัดอื่น ให้มีสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด เรียกโดยย่อว่า “สำนักงาน กศน. จังหวัด” เป็นหน่วยงานในสังกัดของสำนักงาน และเป็นหน่วยงานการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการของคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด และมีอำนาจหน้าที่บริหารการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภายในจังหวัด

ให้หน่วยงานการศึกษาตามวรรคหนึ่ง มีผู้อำนวยการเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงาน กศน. กทม. หรือสำนักงาน กศน. จังหวัด แล้วแต่กรณี รวมทั้งเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ที่รับผิดชอบ และมีฐานะเป็นผู้บริหารการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของหน่วยงานดังกล่าว

มาตรา ๑๘ ให้สถานศึกษาทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน และจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยร่วมกับภาคีเครือข่าย

การดำเนินงานของสถานศึกษาตามวรรคหนึ่ง อาจจัดให้มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นหน่วยจัดกิจกรรมและสร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนก็ได้

การจัดตั้ง ยุบ เลิก รวม การกำหนดบทบาท อำนาจและหน้าที่ของสถานศึกษาตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๑๘ ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งมีคณะกรรมการสถานศึกษา

จำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการได้มาของประธานและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่ง รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๒๐ ให้สำนักงานจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบซึ่งเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานสอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

ให้สถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายใน โดยได้รับความร่วมมือ ส่งเสริม และสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายและสำนักงานระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายใน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๑ ให้สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน ปรับเปลี่ยนภารกิจมาเป็นสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และให้ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ปฏิบัติหน้าที่เลขาธิการ กศน. จนกว่าจะมีการแต่งตั้งเลขาธิการ กศน. ขึ้นใหม่ตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ให้คณะกรรมการส่งเสริมสนับสนุนและประสานความร่วมมือการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา คงมีฐานะเป็นคณะกรรมการดังกล่าวต่อไป และปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าวขึ้นใหม่เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๒ ให้เลขาธิการ กศน. แต่งตั้งผู้บริหารสถานศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครคนหนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน. กทม. จนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้อำนวยการสำนักงาน กศน. กทม. ขึ้นใหม่ตามพระราชบัญญัตินี้

ให้ผู้อำนวยความสะดวกการศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน. จังหวัด จนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้อำนวยการสำนักงาน กศน. จังหวัด ขึ้นใหม่ตามพระราชบัญญัตินี้

การดำเนินการแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๒๓ ให้รัฐมนตรีจัดทำบัญชีรายชื่อสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ ที่มีความพร้อมในการปฏิบัติการกิจของสถานศึกษาตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ และประกาศรายชื่อสถานศึกษาดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ให้ถือว่าสถานศึกษาตามบัญชีรายชื่อที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามวรรคหนึ่งเป็นสถานศึกษาตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๔ ให้นำกฎกระทรวง ข้อยกเว้น ระเบียบ ประกาศและคำสั่งเกี่ยวกับการจัดการศึกษาออกโรงเรียนที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ มาใช้บังคับโดยอนุโลม จนกว่าจะได้มีกฎกระทรวง ข้อยกเว้น ระเบียบ และประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๒๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจออกกฎกระทรวงและประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงและประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ มีหลักการจัดการศึกษาให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน และให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมทั้งสถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัย รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ โดยเป็นการผสมผสานระหว่างการศึกษาทั้งสามรูปแบบ เพื่อให้สามารถพัฒนาการศึกษาและคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องจากกลไกและการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะรองรับ ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางและเป้าหมายดังกล่าว สมควรให้มีกฎหมายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้เป็นอย่างมีระบบและต่อเนื่อง มีการบริหารและจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้ และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนได้ตามศักยภาพ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และภูมิปัญญา อันจะมีผลในการพัฒนากำลังคนและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. 0 2244 2070-2

Bureau of Academic Services

The Secretariat of the House of Representatives

Tel. 0 2244 2070-2

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร